Το Αγιο Δωδεκαημερο

«Δεύτε αγαλλιασώμεθα τω Κυρίω, το παρόν μυστήριον εκδιηγούμενοι»

Η περίοδος του Αγίου Δωδεκαημέρου μας προσκαλεί και πάλι να προσεγγίσουμε και να θαυμάσουμε το μέγα μυστήριο της ενανθρώπησης του Ιησού Χριστού. Τι είναι όμως το Άγιο Δωδεκαήμερο; Πρόκειται για δώδεκα εορτάσιμες και χαρμόσυνες ημέρες κατά τις οποίες εορτάζουμε τη Γέννηση, την Περιτομή και τη Βάπτιση του Ιησού Χριστού. Αυτές οι τρεις μεγάλες Δεσποτικές εορτές, τα Χριστούγεννα, η Περιτομή και τα Θεοφάνεια, μέχρι τον 4ου αι. μ.Χ. εορτάζονταν μαζί στις 6 Ιανουαρίου και ονομάζονταν Επιφάνεια. Αργότερα, η εορτή των Χριστουγέννων μεταφέρθηκε στις 25 Δεκεμβρίου, πρώτα στη Δύση το 335 μ.Χ. και μετά από 40 περίπου χρόνια στην Ανατολή, η εορτή της Περιτομής την 1η Ιανουαρίου και τα Άγια Θεοφάνεια στις 6 Ιανουαρίου. Αυτές είναι οι εορτές του Αγίου Δωδεκαημέρου.

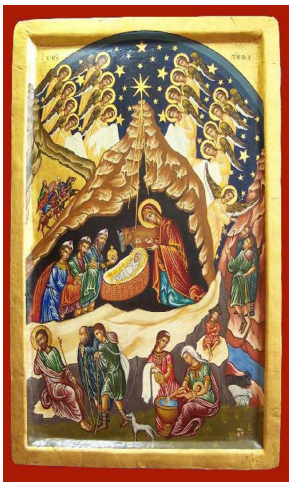

Πρώτη, λοιπόν, η μεγάλη εορτή των Χριστουγέννων, η Μητρόπολις των εορτών, όπως την αποκαλεί ο ιερός Χρυσόστομος και η πανήγυρις των πανηγύρεων, όπως τη θέλει ο Γρηγόριος ο Θεολόγος. Η εορτή της Θείας ενανθρώπησης. Ποιος είναι όμως ο σκοπός της Θείας ενανθρώπησης; Ο υμνωδός μας απαντά χαρακτηριστικά: *«Θεός γίγνεται άνθρωπος, ίνα Θεόν τον Αδάμ απεργάσηται»*, δηλαδή ο Θεός γίνεται άνθρωπος για να μπορέσει ο άνθρωπος να γίνει Θεός ή όπως λέγει ο Μέγας Αθανάσιος: *«Αυτός γαρ (ο Λόγος) ενηνθρώπησεν, ίνα ημείς θεοποιηθώμεν»*.

Επομένως, τα Χριστούγεννα είναι η ημέρα της ενανθρώπησης του Θεού και παράλληλα η ημέρα της θεώσεως του ανθρώπου. Με την ενανθρώπηση του Ιησού Χριστού αποκαλύπτεται η άπειρη αγάπη και φιλανθρωπία του Θεού που κατεβαίνει στον άνθρωπο, ώστε να μπορέσει ο άνθρωπος να ανέβει στον Θεό. Ωστόσο, το συγκλονιστικό αυτό γεγονός της ενανθρώπησης του Κυρίου μας, που άλλαξε το ρου της ιστορίας και αποτέλεσε το μεγαλύτερο γεγονός όλων των εποχών, συντελείται αθόρυβα και μακριά από τα κέντρα της εξουσίας, τα οποία -όπως τότε έτσι και τώρα- πίστευαν και πιστεύουν ότι ρυθμίζουν τις τύχες της οικουμένης.

Έκπληξη προκαλεί στον Ηρώδη η ευσέβεια των μάγων από την Ανατολή. Ζητεί να εξολοθρεύσει το θείο βρέφος, θεωρώντας το ως μελλοντικό του αντίπαλο και διεκδικητή του θρόνου του. Ακούει τρομαγμένος την είδηση από τους σοφούς της Ανατολής για τη γέννηση του παιδιού-βασιλιά. Τότε «*λάθρα καλέσας τους μάγους*» ζήτησε να διερευνήσουν την υπόθεση πολύ προσεκτικά, ώστε να μην υπάρξει καμιά πιθανότητα διαφυγής ή σφάλματος, καθώς ετοιμάζει αδίστακτα τις ενέργειές του. Το φως των Χριστουγέννων συναντά το σκοτάδι της κακόβουλης εξουσίας που την έχει διαφθείρει η καχυποψία, η ανασφάλεια και ο φόβος. Από τη μια μεριά «πλήθος στρατιάς ουρανίου» αγίων αγγέλων και αρχαγγέλων ανυμνολογούν την άκρα συγκατάβαση του Υιού και την ευδοκία του Πατρός, ψάλλοντας το «*Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία*» και από την άλλη μεριά ο ρόγχος ενός μισοπεθαμένου καθεστώτος που μισεί τον άνθρωπο, την κτίση, την ελευθερία, την αγάπη, τη ζωή, το φως και επιθυμεί διακαώς να τα ξεριζώσει χωρίς έλεος.

Το κοσμοϊστορικό αυτό γεγονός πραγματοποιείται με τρόπο εκπληκτικό. Ο Ιησούς Χριστός γεννιέται μέσα σε μια σπηλιά, αρνούμενος κάθε μορφή εγκόσμιου μεγαλείου, περιφρονώντας τη χλιδή και την εξουσία των δυνατών, συμμεριζόμενος από την πρώτη στιγμή τη ζωή, τις δυσκολίες, τις θλίψεις και τον πόνο των απλών και ταπεινών ανθρώπων. Αθόρυβα ανοίγει νέους ορίζοντες εκεί όπου όλα φαίνονται ερμητικά κλειστά και χωρίς ελπίδα. Η αγάπη του Τριαδικού Θεού, όπως λέγει, σε κάποιο χριστουγεννιάτικο μήνυμά του, ο Αρχιεπίσκοπός Αθηνών Ιερώνυμος, εισβάλλει διακριτικά στην ανθρώπινη ιστορία και μας χαρίζει το ακριβό προνόμιο της σωτηρίας. Επεμβαίνει με τρόπους απροσδόκητους στην πορεία της ανθρωπότητας, για να δώσει στη ζωή μας απρόσμενες λύσεις στα κάθε λογής αδιέξοδα και ιδιαίτερα στο τραγικό αδιέξοδο του θανάτου.

Ο Ιερός Χρυσόστομος αναρωτιέται: Πώς έγινε τούτο το εκπληκτικό και αξιοθαύμαστο; Και απαντά ο ίδιος: «Εξαιτίας της δικής του αγαθότητας και όπως ένας βασιλιάς βγάζει τη βασιλική στολή και σαν απλός στρατιώτης ρίχνεται στη μάχη, για να μην αναγνωρισθεί από τον εχθρό και έτσι να πετύχει τη νίκη, έτσι και ο Ιησούς Χριστός έγινε άνθρωπος για να μη φοβίσει με τη λάμψη της θεότητάς του τους ανθρώπους και την κτίση, αφού ήρθε για να τους σώσει και να τους λυτρώσει».

Είναι χαρακτηριστικό το περιστατικό που αναφέρει ο Όμηρος στην Ιλιάδα του: Ο Έκτορας, ο γιος του Πριάμου, πριν να μονομαχήσει με τον Αχιλλέα, πήγε βιαστικά στο σπίτι του για να αποχαιρετήσει τη σύζυγό του Ανδρομάχη και το μικρό τους γιο, Αστυάνακτα. Φορούσε, όμως, όλη

την πολεμική εξάρτηση και την περικεφαλαία που τον έκανε αγνώριστο. Το παιδί του, όταν τον είδε ντυμένο με τη στρατιωτική πανοπλία, φοβήθηκε και έτρεξε να κρυφτεί στην αγκαλιά της παραμάνας του. Ο Έκτορας τότε έβγαλε την πανοπλία και την περικεφαλαία του και το παιδί, αφού αναγνώρισε τον πατέρα του, έπεσε στην πατρική αγκαλιά. Κατά παρόμοιο τρόπο, και ο Θεός μας έβγαλε τη θεϊκή πανοπλία του για να μη φοβηθούν οι άνθρωποι από τη λάμψη της θεότητάς του.

Τι μήνυμα έχουν όμως να στείλουν τα Χριστούγεννα στον καθέναν από εμάς και στον κόσμο ολόκληρο; Χριστούγεννα είναι να έχεις κάτι να πεις, να έχεις κάτι να βροντοφωνάξεις, να έχεις κάτι, το οποίο να μην μπορείς να το κρατήσεις για τον εαυτό σου, αλλά να καίγεσαι να το μοιραστείς με τους άλλους. Πρόκειται για την είδηση ότι ο Χριστός γεννιέται και μας προσκαλεί σε μια ανεπανάληπτη συνάντηση μαζί του. Μια συνάντηση από την οποία κανένας άνθρωπος και κανένα δημιούργημα δεν μπορεί να απουσιάζει.

Το χρέος μας, λοιπόν, είναι να μην Τον προσπεράσουμε ζαλισμένοι από τις φωταγωγημένες βιτρίνες των καταστημάτων, τους πολυσύχναστους και θορυβώδεις δρόμους, καθώς και τις προετοιμασίες για το χριστουγεννιάτικο τραπέζι, αλλά να Τον αναζητήσουμε και να του προσφέρουμε χώρο και χρόνο για να χωρέσει και στη δική μας ζωή. Και θα τον συναντήσουμε στα πρόσωπα εκείνα με τα οποία ο Ιησούς Χριστός ταυτίστηκε, όπως είναι ο πονεμένος, ο ανήμπορος, ο πεινασμένος, ο άστεγος, ο άνεργος, ο φυλακισμένος, ο ξένος, αυτός, τελικά, που έχει ανάγκη και της δικής μας έγνοιας και συμπαράστασης. Ίσως, τότε η παρουσία του Ιησού Χριστού συντρίψει την παγωνιά που διέπει συχνότατα τις σχέσεις μας με τους συνανθρώπους μας και την κτίση, την οποία τόσο έχουμε καταδυναστεύσει και εξουθενώσει.

Δεύτερη μεγάλη Δεσποτική εορτή είναι η Περιτομή του Ιησού Χριστού, που εορτάζουμε την 1η Ιανουαρίου, οκτώ ημέρες μετά την κατά σάρκα γέννησή Του, οπότε και έλαβε το όνομα Ιησούς (Σωτήρας). Ο Ευαγγελιστής Λουκάς (2:21) διηγείται σχετικά: «*Όταν συμπληρώθηκαν οχτώ ημέρες, έκαναν στο παιδί περιτομή και του έδωσαν το όνομα Ιησούς, όπως δηλαδή το είχε ονομάσει ο άγγελος προτού ακόμα συλληφθεί στην κοιλιά της μητέρας του*». Στο λόγο του για την Περιτομή του Κυρίου, ο άγιος Ανδρέας ο Ιεροσολυμίτης (660-740), Αρχιεπίσκοπος Κρήτης, αναφέρει

χαρακτηριστικά: «*Χριστού περιτμηθέντος, ετμήθη νόμος και του νόμου τμηθέντος, εισήχθη χάρις*», δηλαδή με την Περιτομή του Ιησού καταργήθηκε ο Ιουδαϊκός Νόμος και με την κατάργηση του Νόμου εισήχθη η χάρις (PG 97, 913-929).

Τελευταία και μεγάλη Δεσποτική εορτή του Αγίου Δωδεκαημέρου, τα Άγια Θεοφάνεια. Αναρωτιέται ο Προφήτης Δαυίδ πολλά χρόνια πριν: Τι σου συμβαίνει, θάλασσα, και έφυγες, και συ Ιορδάνη, τι σου συνέβη και στράφηκες προς τα πίσω; Και εκείνα αποκρίθηκαν και είπαν: Είδαμε το δημιουργό των πάντων με μορφή δούλου και μη γνωρίζοντας το μυστικό σχέδιο της σωτηρίας φεύγουμε με τρόμο. Κατά παρόμοιο τρόπο, και ο Ιωάννης ο Πρόδρομος, όπως ο Προφήτης Δαυίδ, γέμισε με δέος και φώναξε προς τον Ιησού, καθώς τον πλησίαζε και του ζητούσε να Τον βαπτίσει στον Ιορδάνη ποταμό: Πώς θα φωτίσει το λυχνάρι το φως; Πώς θα θέσει το χέρι του ο δούλος πάνω στο Δεσπότη; Σωτήρα αγίασε εμένα και τα ύδατα, Εσύ που σηκώνεις την αμαρτία του κόσμου.

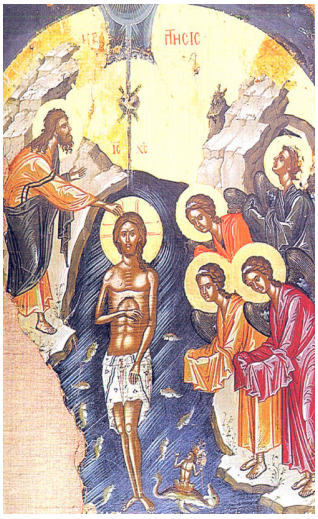

Τώρα όμως γνωρίζουμε ότι σύμφωνα με το θεϊκό σχέδιο για τη σωτηρία του ανθρώπου και της κτίσης, ο λαός ο καθήμενος στο σκοτάδι πλημμύρισε με φως. Κατά την ημέρα των Θεοφανείων, ο Ευαγγελιστής Ιωάννης αναφέρει χαρακτηριστικά: «(…) *ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ιω. 1:14).* Γι᾽ αυτό και οι πρώτοι χριστιανοί ονόμασαν την εορτή «Φώτα» ή «Άγια Φώτα» και πραγματοποιούσαν κατά την εορτή αυτή τις βαπτίσεις των κατηχουμένων, τις οποίες ονόμαζαν φωτισμούς. Κατά την ημέρα αυτή ολόκληρη η κτίση αγιάζεται. Τα πάντα ευφραίνονται, τα ουράνια μαζί με τα επίγεια. Άγγελοι και άνθρωποι μαζί παρουσιάζονται, διότι όπου βρίσκεται ο βασιλιάς και Δεσπότης Χριστός, εκεί και η παράταξη των υπηκόων του.

Η κάθοδος του Ιησού Χριστού στα ιορδάνεια ρείθρα καθαγιάζει το υγρό στοιχείο, το οποίο είναι η βάση της ζωής σε ολόκληρη τη δημιουργία και συγχρόνως καθαγιάζεται ολόκληρη η κτίση, η οποία εξαιτίας της αποστασίας του ανθρώπου, όπως λέγει ο Απόστολος Παύλος, «*(…) συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν» (Ρωμ. 8:22).* Έτσι, το πρόσωπο του Ιησού Χριστού, η πρώτη και πρωταρχική εικόνα του Τριαδικού Θεού, καθί-

σταται ξανά η απαρχή, το κέντρο και η αποκαραδοκία (ένθερμη προσδοκία) της σωτηρίας για τον άνθρωπο και την κτίση.

Ας παρακαλέσουμε, λοιπόν, τον Θεό και Πατέρα μας να μας αξιώσει να εορτάσουμε τις μεγάλες εορτές του Αγίου Δωδεκαημέρου με ευλάβεια, συνοχή καρδίας και ταπείνωση, έτσι ώστε να μπορέσουμε να συναντήσουμε το νεογέννητο Ιησού Χριστό και Σωτήρα μας.

Ιωάννης Γ. Ζαχαράκης, Μ.Δ.Ε. Θεολογίας, Εκπ/κός κλ. ΠΕ1 Γενικού Εκκλησιαστικού Λυκείου - Γυμνασίου Λαμίας